

Sekélyesen a sekélyesről

Maja Pelević: *Narancsbőr*

Napok óta azon gondolkodom, hogy miért nem volt rám a maga teljességében szinte semmilyen hatással az Újvidéki Színház *Narancsbőr* című előadása. Pedig egy neves rendező (Kokan Mladenović) és egy elismerten jó társulat közös munkájáról van szó, melynek az ugyancsak nem véletlenül felkapott fiatal szerző, Maja Pelević drámaszövege szolgált alapul.

Tény az, hogy a színdarab világa – egy tétlenségben szenvedő, önazonossági problémákkal küzdő, magányos, boldogtalan, megcsalt, fölcsinált, Nyugaton felső középosztálybelinek számító, nálunk a felső tízezerbe sorolható, szépségszalonokba és plasztikai sebészhez járó, felszínes érzelmevilágú nő „vesszőfutása” – borzasztóan távol áll tőlem. De ez még nem kellene, hogy ok legyen, ha a színdarab jól meg van írva, az előadás jól meg van rendezve, és a színészek sziporkáznak. Márpedig a dráma, a maga líraiságával, szokatlan és figyelemre méltó olvasmány, a rendező teremtette ambientek intelligensen megkonstruáltak, és hát színészi sziporkák is vannak garmadával.

Tegyük most félre egy időre magát a szöveget, és koncentráljunk az előadásra. Mindenekelőtt azt nem tudtam eldönteni, hogy kiről, miről és kinek szól ez az előadás. A bemutatót megelőzően, de azt követően is hatalmas sajtója volt a *Narancsbőr*nek, különösen a vajdasági magyar médiában, de ezúttal a szerb nyelvű lapok is jobban odafigyeltek, mint általában szoktak. Minden megszólaltatott arról beszélt, hogy a minket körülvevő világról szól a darab, ám azonnal siettek hozzátenni, hogy a magánéletben ők bizony nem olyanok, mint a színpadon megjelenő figurák. Mindenhol azt olvashattuk, hogy a produkció a társadalmi elvárásoknak való megfelelni vágyásról, a sablonokba kényszerítésről, a szépségipar és a média uniformizáló hatásáról szól. Rendben, szóljon. Csakhogy ez édeskevés, ha nincsenek kiforrott karakterek, és nincsen egy hollywoodi limonádéprodukciónál erőteljesebb sztori. Márpedig nincs egyik sem.

A történet nagyjából annyi, hogy egy nagyvilági fiatal hölgy picit kilóg a sorból (habár még erre se mernék mérget venni). Egy napon összejön

egy híres focistával, aki feleségül veszi, majd folyamatosan csalja. Ő ettől még frusztráltabb lesz, mint volt, majd lázadni kezd a nőkre állítólag ráerőszakolt sablonok ellen. Elhatározza, hogy változtat, hogy gyermeket szül, és ellenszegül a média és a szépségipar diktatúrájának. A környezete azonban nem hagy neki nyugtot, a férje elhagyja, ő pedig hosszas tépelődés után úgy dönt, hogy elveteti a magzatát, és rezignáltan beáll a frusztrált nők sorába. (Hogy valóban elveteti-e a magzatot, vagy megszüli a gyereket, majd árvaházba adja – ez képezheti értelmezési vita tárgyát, de azt hiszem, nem változtat a lényegen.)

Az előadást a központi figurát játszó Jankovics Andreának kellene vinnie a hátán, hiszen rá épül az egész produkció, Jankovicsnak azonban nem feködt ez a szerep. Ugyanazt a színtelen, néhol túl harsány, empátiát kiváltani képtelen jellemet hozza az előadás minden szakaszában. Semmiféle jellemfejlődés, -változás nem tapasztalható a figuráján. Mindehhez az is részben hozzájárult, hogy a rendező ezt a szerepet olyan tulajdonságokkal ruházta fel, amelyek a dráma szövegében nincsenek benne, és amelyek egy meglehetősen életidegen, távoli világba, egy újjgazdag krém világába helyezik. Vagyis abba a világba, amelyik (állítólag) diktál, és nem abba, amelyiknek diktálnak. A főhős celeb (hiszen ott a képe a Hello! magazin címlapján), nem pedig „a lány a szomszédságunkból”. Ez a momentum alapvető értelmezési problémákat vet fel a nézőben.

A többi színésznő csak epizódszerepet játszik. Mindegyikük figuráját egyegy, a jellemükön teljesen eluralkodó tulajdonság határozza meg. Ezen túlmenően viszont sablonosak: egyformák a vágyaik, egyformán szökek, egyforma kezelést javasol nekik a plasztikai sebész. A színésznők teljesítménye is nagyjából egyforma. Jó átlagos. De nem is nagyon lehetne másilyen, hiszen igazi kibontakozási lehetőséget csupán a szépségklinikán játszódó rövid epizódok nyújtanak számukra, melyek során volt is néhány üdítően vicces pillanat.

A darab egyetlen férfi szereplője Balázs Áron, aki mintegy féltucatnyi figura bőrébe bújik bele az előadás során. Első hallásra ez egy nagyon hálatlan feladatnak tűnhet, mégis úgy gondolom, hogy Balázs Áron számára jutalomjáték lehet mindez, hiszen lubickolhat a férfisablon-szerepekben. Föltételezhetően egyik figura kitalálása sem igényelt túl sok agyalást, a közönség mégis mindegyiket imádta – legalábbis úgy tűnt a nézőtérről.

Dicséret illeti a zeneszerzőt, Irena Popovićot, aki fantasztikusan eltalálta a darab hangulatának leginkább megfelelő zenei aláfestést. A színpadi mozgás (Andreja Kulešević munkája) is jó lett volna, talán a több gyakorlás hiányzott ahhoz, hogy összehangoltabb legyen.

Nagyon élveztem a számítógépezős részt, ahogy a színpadon megszemélyesítik az internet világot. Mondjuk ez azon kivételes epizódok egyike,

amelyben a dráma szövege – leíró jellege ellenére is – színpadi életre kel. Ugyanígy nagy ötlet volt az a jelenet is, amely a leánykérés fennköltségét a földig rombolja.

De ezek csak pillanatok, amelyek megmutatják, hogy Kokan Mladenović nagyon jó (sokak szerint zseniális) rendező, hogy ennek a társulatnak kiváló színészei vannak, és hogy Maja Pelević drámáit nem véletlenül tűzik egyre gyakrabban repertoárra régiószerte.

Tudom, már-már eretnekség lesz, amit leírok, de úgy érzem, hogy Pelević jelen drámája, Kokan Mladenović és az Újvidéki Színház társulata nem volt szerencsés kombináció. A Pelević-szöveg profán líraiságából semmi sem maradt, ahogy a színpadon többnyire recitatív formává silányítva jelenített meg – egy kissé összehangolatlanul mozgó és tátogó női kar előadásában. Vagyis: a drámaszöveg legfőbb erőssége az előadás legnagyobb gyöngeségévé lett. A rendező abba a hibába esett, hogy a drámába gyömöszölt szinte összes Cosmopolitan-okosságot szövegszerűen akarta visszaadni a színpadon, ami egyszerűen reménytelen vállalkozás volt. Hiszen másfajta figyelmet igényel az olvasás, és megint másfajta egy színdarab végignézése. Az előadásban, amely intenzív mozgással, zenével, díszlettel is operált, nem tudott hatásos, figyelmet teljes mértékben lekötő lenni az a rengeteg, ironikus éllel bíró, kórusban elhadart mondat.

Ha az előadás vet fel a nézőben kérdéseket, az jó, ha viszont az előadás megélése, az szerintem rossz. Én pedig továbbra sem tudom a pontos okát annak, hogy miért hagyott teljesen hidegen ez az előadás – minden pozitívuma és negatívuma ellenére. Talán azért, mert sekélyesen szólt a sekélyesről? Talán.

Mikus Csaba felvételei